

TIELIIKENTEEN SOSIAALILAIN- SÄÄDÄNNÖN JA KABOTAASI- KULJETUSTEN VALVONTA SUOMESSA

Valvontastrategia

Asiakirjassa kuvataan eri viranomaisten toiminta tieliikenteen sosiaalilainsäädännön valvonnassa.

Postiosoite PL 9, 13035 AVI
Käyntiosoite Itsenäisyydenaukio 2, 20800 Turku

Puhelin 0295 018 000

tyosuojelu.lounais@avi.fi
www.tyosuojelu.fi

Työsuojelun vastuualue toimii alueellisena työsuojeluviranomaisena.

Sisällys

Strategian tavoitteet ja sisältö	3
Viranomaisten yhteistoiminta	3
Lainsäädäntö	4
Viranomaisten toiminta.....	5
Viranomaistoiminta yleisesti.....	5
Valvonnan sisältö	6
Työsuojeluviranomainen.....	7
Poliisi	8
Rajavartiolaitos	9
Tulli.....	9
Liikenne- ja viestintävirasto Traficom	10
Seuraamusjärjestelmä.....	10
Ahvenanmaa erityiskysymyksenä.....	11
Strategian päivittäminen	11
Allekirjoitukset.....	12

Strategian tavoitteet ja sisältö

Tieliikenteen sosiaalilainsäädännön ja kabotaasikuljetusten valvontastrategian laatuvelvollisuus perustuu tieliikenteen sosiaalilainsäädännön valvontadirektiiviin, EU:n tavaraliikennelupa-asetukseen ja kansallisesti tieliikenteen sosiaalilainsäädännön valvonta-asetukseen.

Tieliikenteen sosiaalilainsäädännön tarkoituksena on turvata maanteiden ammattiliikenteen työntekijöiden suojelu, liikenneturvallisuus sekä tasapuolinen kilpailu Euroopan unionin alueella. Kansallisen ja kansainvälisen lainsäädännön toimeenpanosta vastaavat toimivaltaisina valvontaviranomaisina poliisi, Tulli, Rajavartiolaitos ja työsuojeluviranomainen, joiden tehtävienjaosta ja valvonnan tavoitteista sovitaan tässä strategia-asiakirjassa.

Koordinoidun valvontastrategian tavoitteena on luoda yhdenmukainen ja tehokas maantiekuljetustoiminnan tiettyjen säädösten valvonta tieliikenteen sosiaalilainsäädännön toimeenpanemiseksi ja yhtenäisen kuljetusyritysten markkinakilpailuympäristön sekä liikenneturvallisuuden varmistamiseksi sekä toimivaltaisten viranomaisten yhteistyön parantamiseksi. Lisäksi tarkoituksena on edistää tieliikenteen kuljettajien mukaan lukien Suomeen lähetettyjen kuljettajien työehtojen valvontaa ja parantaa valvontaviranomaisten yhteistyötä.

Maanteiden ammattiliikenteen valvonta on haastava kokonaisuus, jonka toteutuminen tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti edellyttää eri viranomaisten toimintojen yhteensovittamista. Tieliikenteen sosiaalilainsäädännön valvontadirektiivin edellytysten mukaisesti strategiassa sovitaan tarkastusmääristä, tarkastustavoista niin tienvarsivalvonnassa kuin yritysvalvonnassakin, viranomaisten yhteistyötavoista ja yhteistarkastuksista, seuraamusjärjestelmän toimeenpanosta sekä siitä, miten viranomaisten toiminnassa tulee huomioida yritykset, joilla on tieliikenteen sosiaalilainsäädännön valvontadirektiivin 9 artiklassa tarkoitettu korkea riskiluokitus. Ajo- ja lepoaika-asetuksen ja ajopiirituriasetuksen soveltamisalaan kuuluvien ajoneuvojen kuljettajien työssäoloapäivien tarkastukset toteutetaan asetuksen edellytysten mukaisesti. Valvonnan paremmaksi riskiperusteiseksi kohdentamiseksi hyödynnetään kuljetusyritysten riskiluokittelua siten kuin siitä on tieliikenteen sosiaalilainsäädännön valvontadirektiivissä EY 2006/22 säädetty, kohdentamalla valvontaa erityisesti korkeariskisiin yrityksiin sekä kabotaasikuljetuksiin sekä kansainvälisen yhdistettyjen kuljetusten yhteydessä ajettaviin tieosuuksiin.

Viranomaisten yhteistoiminta

Tieliikenteen valvonta-asetuksen mukaan poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen on toteutettava tieliikenteen sosiaalilainsäädännön yhteistarkastuksia tienvarsilla vähintään kuusi kertaa vuodessa. Nämä tarkastukset kohdennetaan rajanylityspaikoille vuosittain sovittavan suunnitelman mukaisesti.

Seurantajaksolla 2023-24 valvonnassa pyritään kiinnittämään erityistä huomiota lähetettyjen kuljettajien asemaan ja maassaolon edellytyksiin. Tavoite pyritään huomioimaan sekä tienvarsilla että yritysvalvonnassa. Tienvarsitarkastusten valvontahavaintojen sekä lähettämislomakkeiden perusteella työsuojeluviranomainen toteuttaa tarvittaessa jälkikäteistä yritysvalvontaa toiseen jäsenvaltioon sijoittautuneisiin yrityksiin.

Työsuojeluviranomaisen johdolla pyritään järjestämään yritystarkastuksia siten, että tarkastukselle osallistuu myös poliisin edustajia. Lisäksi poliisin rooli korostuu yritystarkastuksilla ilmenneiden mahdollisten rikkomusten myöhempien rikosprosessien esitutkintaviranomaisena.

Viranomaisten yhteistoiminnan merkittävin muoto on tietojenvaihto, joka toteutuu osin riskiluokitussjärjestelmän kautta, mutta yhteistyötä tehdään myös paikallisviranomaisten välillä. Työsuojeluviranomainen osallistuu tienvarsitarkastuksiin kutsuttaessa. Tienvarsivalvonnan yhteistyötä pyritään lisäämään PTR-viranomaisten ja työsuojeluviranomaisen välillä suunnitelmallisesti. Yhteistyöllä kerätään tietoa yritysvälön kohdentamiseksi.

Strategian tavoitteena on edistää kansainvälistä yhteistyötä eri tasoilla sekä parantaa viranomaisten osaamista, pyrkiä yhtenäisempiin toimintatapoihin yhteisötasolla, tiedon tehokkaampaan jakamiseen ja osallistua säädösvalmisteluun. Kansainväliseen yhteistyöhön osallistutaan saman toimialan viranomaisten kesken ja moniviranomaisyhteistyössä. Käytännön kansainväliseen viranomaisyhteistyöhön kuuluu myös tehokas viranomaistietojärjestelmien käyttö (ERRU ja IMI). Lisäksi säädösvalmisteluun osallistutaan valmistelusta vastaavan organisaation protokollan mukaan.

Lainsäädäntö

Tieliikenteen sosiaalilainsäädäntö koostuu niin kansallisista kuin kansainvälisistäkin normeista. Tieliikenteen sosiaalilainsäädännön EU- ja kansallisesta lainvalmistelusta vastaa liikenne- ja viestintäministeriö yhteistyössä työ- ja elinkeinoministeriön sekä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa. Viranomaisvalvonnan kannalta keskeisimmät valvottavat ja valvonta ohjaavat säädökset ovat:

- **ajo- ja lepoaika-asetus** eli tieliikenteen sosiaalilainsäädännön yhdenmukaistamisesta ja neuvoston asetusten (ETY) N:o 3821/85 ja (EY) N:o 2135/98 muuttamisesta sekä neuvoston asetuksen (ETY) N:o 3820/85 kumoamisesta annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU) N:o 561/2006,
- **ajopiirturiasetus** eli tieliikenteen valvontalaitteista annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 3821/85 kumoamisesta sekä tieliikenteen sosiaalilainsäädännön yhdenmukaistamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 561/2006 muuttamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 165/2014
- **AETR-sopimus** eli kansainvälisessä maantieliikenteessä toimivien ajoneuvojen miehistöjen tekemästä työstä tehty eurooppalainen sopimus (AETR) (SopS 66/1999) sellaisena kuin se on muutettuna 27–29 päivänä lokakuuta 2004 tehdyllä viidennellä sekä 29 ja 30 päivänä lokakuuta 2008 tehdyllä kuudennella muutoksella (SopS 63–64/2010)
- **Valtioneuvoston asetus ajopiirturikorttien myöntämisestä ja poikkeuksista ajopiirturin käytössä (507/2018)**
- **EU:n liikkuvuuspaketin** kansalliset implementoinnit on toteutettu mm. **liikenteen palveluista annetun lain (320/2017) ja työntekijöiden lähettämisestä annetun lain (447/2016)** kuljetustoimintaa ja ajoneuvon kuljettajaa koskevilla säännöksillä.
- **tieliikenteen sosiaalilainsäädännön valvontadirektiivi** eli Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2006/22/EY ja sen täytäntöönpanosäädös 2022/695
  - Tieliikenteen sosiaalilainsäädännön valvontaa koskeva lainsäädäntö on koottu **liikennepalvelulain** 5 ja 23 lukuun.

- **Tieliikenteen sosiaalilainsäädännön valvonta-asetus** eli valtioneuvoston asetus tieliikenteen sosiaalilainsäädännön valvonnasta ja viranomaisten työnjaosta (276/2022)
- **EU:n rikkomusluokitusasetus** eli komission asetus (EU) 2016/403 Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1071/2009 täydentämisestä sellaisten unionin sääntöjen vakavien rikkomusten luokittelun osalta, jotka voivat johtaa maantieliikenteen harjoittajan hyvämaineisuuden menettämiseen, ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2006/22/EY liitteen III muuttamisesta ja sen täytäntöönpanosäädös 2022/694
- **EU:n tavaraliikennelupa-asetus** eli Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1072/2009 maanteiden kansainvälisen tavaraliikenteen markkinoille pääsyä koskevista yhteisistä säännöistä
- **EU:n liikenteenharjoittaja-asetus** eli Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) n:o 1071/2009 maantieliikenteen harjoittajan ammatin harjoittamisen edellytyksiä koskevista yhteisistä säännöistä ja neuvoston direktiivin 96/26/EY kumoamisesta

Viranomaisten toiminta

Viranomaistoiminta yleisesti

Tieliikenteen sosiaalilainsäädännön valvontaviranomaisina toimivat poliisi, Tulli, Rajavartiolaitos ja työsuojeluviranomainen. Poliisi, Tulli sekä Rajavartiolaitos (PTR-viranomaiset) valvovat tieliikenteen sosiaalilainsäädännön noudattamista tienvarsilla omilla tehtäväalueillaan ja työsuojeluviranomainen yrityksissä. Poliisi, Tulli ja Rajavartiolaitos toimivat omilla tehtäväalueillaan myös tieliikennettä valvovina viranomaisina. PTR-viranomaisten yhteistoiminnasta on säädetty tarkemmin poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen yhteistoiminnasta annetussa laissa (687/2009) ja valtioneuvoston asetuksessa (1126/2009). Lisäksi PTR-viranomaisten yhteistoiminnasta on sovittu valtakunnallisessa PTR-yhteistoimintasopimuksessa ja alueellisissa PTR-työsuunnitelmissa. Myös työsuojeluviranomainen voi virka-apuna pyydettyä osallistua yhteistarkastuksiin tienvarsilla.

Tieliikenteen sosiaalilainsäädännön valvontadirektiivin ja AETR-sopimuksen edellyttämästä viranomaisten tietojen vaihdosta ajo- ja lepoaikarikkomusten selvittämiseksi muiden valtioiden viranomaisten kanssa vastaavat Suomessa tienvarsitarkastusten osalta poliisi, Tulli sekä Rajavartiolaitos ja yritystarkastusten osalta työsuojeluviranomainen. Edellä mainituilla valvontaviranomaisilla on oikeus luovuttaa tietoja tieliikenteen sosiaalilainsäädännön rikkomusten selvittämistä varten EU/ETA-valtioiden ja AETR-valtioiden toimivaltaisille viranomaisille sekä vastaavasti pyytää näitä tietoja muiden valtioiden viranomaisilta.

Ajo- ja lepoaika-asetuksen ja ajopiirturiasetuksen soveltamisalaan kuuluvien ajoneuvojen kuljettajien työssäolopäivistä on vuosittain tarkastettava vähintään kolme (3) prosenttia. Kaikista vuosittain tarkastettavista kuljettajien työssäolopäivistä vähintään 30 prosenttia tulee tarkastaa tienvarsilla ja vähintään 50 prosenttia yrityksissä. Ajo- ja lepoaika-asetuksen ja ajopiirturiasetuksen soveltamisalaan kuuluvien ajoneuvojen lukumäärä ja arvio kuljettajien vuosittaisista työssäolopäivistä lasketaan viranomaisten tilastojen perusteella.¹

Kansallisesti kolmen prosentin valvontamäärätavoite jaetaan viranomaisten kesken niin, että työsuojeluviranomainen suorittaa yritysvälöntä vähintään 50 % asetetusta tavoitteesta. PTR-viranomaiset suorittavat tienvarsivalvontaa muun valvonnan yhteydessä niin, että kansallinen yhteista-

voite saadaan täytettyä. Historiallisesti tarkasteltuna tienvarsivalvontaa tehdään Suomessa merkittävästi yli asetetun tavoitteen, jolloin tienvarsi- ja yritysvalvonnan suhdetta tulee tarkastella tavoiteasetannan (3 %), ei toteutuneiden valvottujen kuljettajatyöpäivien suhteessa.

PTR-viranomaisten suorittaman tienvarsivalvonnan kohteena on kuljettaja ja valvonta tapahtuu tienvarsivalvontana. Kyseisessä valvonnassa käytetään laskentamallia, jossa kuljettajatyöpäivät (tarkastuspäivä+28 edeltävää päivää) kerrotaan tievarsivalvonnan kohteena olleiden ajoneuvojen määrällä. Tienvarsivalvonnalla vaikutetaan tieliikenteen sosiaalilainsäädännön valvontadirektiivin mukaisesti yrityksen hyvämaineisuuden arviointiin ja riskiluokitteluun.

Työsuojeluviranomaisen valvonnan kohteena on yritys. Yritysvalvonnassa kuljettajatyöpäiviksi lasketaan kaikki otannassa olevat kalenteripäivät, jotka kohdistuvat valvonnan kohteena olevaan yritykseen, riippumatta siitä, onko kuljettaja tehnyt ajosuoritteen, muuta työtä, ollut levossa tai lomalla. Samankaltaisen, kalenteriperusteisen, laskentamallin johdosta sekä tienvarsi- että yritysvalvonnassa tarkastettujen kuljettajatyöpäivien määrät ovat keskenään vertailukelpoisia.

Lisäksi työsuojeluviranomainen koordinoi kansallisen valvontastrategian täytäntöönpanoa ja yhteydenpitoa Euroopan unionin jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten kanssa (IMI) sekä toimittaa ajo- ja lepoaika-asetuksen 17 artiklassa tarkoitetut tiedot Euroopan komissiolle. Liikenne- ja viestintävirasto vastaa yritysten riskiluokitusjärjestelmästä ja riskiluokitustiedon toimitamisesta valvontaa varten.

Valvonnan sisältö

Tieliikenteen sosiaalilainsäädännön valvontadirektiivin edellytysten mukaisesti sekä tienvarsilla että yrityksissä tehtävässä valvonnassa on tarkastettava vuosittain laaja ja edustava otos ajo- ja lepoaika-asetuksen ja ajopiirturiasetuksen soveltamisalaan kuuluvien henkilö- ja tavaraliikenteen liikkuvassa työssä olevista työntekijöistä, kuljettajista, yrityksistä ja ajoneuvoista.

Tienvarsilla tulee tieliikenteen sosiaalilainsäädännön valvonnan yhteydessä pääsääntöisesti tarkastaa:

- 1) kuljettajan vuorokautiset ja viikoittaiset ajoajat, tauot sekä vuorokautiset ja viikoittaiset lepoajat sekä mahdolliset tulosteet ja muistiinpanot;
- 2) ajoneuvon nopeusrajoittimen moitteeton toiminta;
- 3) ajopiirturin toiminta ja käyttö.

Yrityksissä tulee tieliikenteen sosiaalilainsäädännön valvonnan yhteydessä pääsääntöisesti tarkastaa:

- 1) kuljettajien vuorokautiset ja viikoittaiset ajoajat, tauot sekä vuorokautiset ja viikoittaiset lepoajat sekä näiden lepoaikojen välinen muu työ;
- 2) kuljettajien kahden viikon ajoaikoja koskevan rajoituksen noudattaminen;
- 3) piirturilevyjen, ajopiirtureiden ja kuljettajakorttien tiedot sekä mahdolliset tulosteet ja muistiinpanot;
- 4) ajopiirturin toiminta ja käyttö;
- 5) kuljettajien viikoittainen enimmäistyöaika ja yötyötä koskevien vaatimusten noudattaminen;

6) työnantajan velvollisuuksien noudattaminen kuljettajille maksetun majoituksen ja työaikojen järjestämisen osalta viikoittaisten lepoaikojen vietossa.

Tieliikenteen sosiaalilainsäädännön valvontadirektiivin 9 artiklan mukaiseen riskiluokitteluun vaikuttava tarkastus tehdään EU:n rikkomusluokitusasetuksen ja siihen liittyvän muutossäädöksen EY/694/2022 mukaisesti. Kabotaasikuljetusten sekä kansainvälisten yhdistettyjen kuljetusten yhteydessä ajettavien tieosuuksien valvonta tehdään EU:n tavaraliikennelupa-asetuksen mukaisesti. Pääkohdat valvonnassa koskevat:

- Kolmen kuljetuksen suorittamista 7 päivän kuluessa kansainvälisen kuljetuksen päättymisestä tai 1 kuljetukseen 3 päivän aikana maahan saapumisesta, jonka on päätyttävä seitsemän päivän kuluessa, mikäli kuljetusväline on saapunut tyhjänä maahan.
- Lisäksi valvonnassa kiinnitetään huomiota 4 päivän cooling off-period-vaatimuksen täyttymiseen.
- Kabotaasikuljetusten sekä kansainvälisten yhdistettyjen kuljetusten yhteydessä ajettavien tieosuuksien valvonta tehdään pääsääntöisesti tienvarsivalvonnan yhteydessä.

Lisäksi valvotaan lähetettyjen kuljettajien työehtojen toteutumista ja lähettävän yrityksen hallinnollisia velvoitteita siten, kuin niistä säädetään työntekijöiden lähettämisestä annetussa laissa (447/2016) erityisesti:

- 2 luku työsuhteeseen sovellettavat vähimmäisehdot (palkka, työaika, vuosiloma, työsuhteen lisäehdot, matka- ja majoituskustannukset)
- 3 luku lähettävän yrityksen velvollisuudet (ilmoitus työntekijöiden lähettämisestä, ilmoitus työntekijöiden lähettämisestä tieliikennettä koskevan alihankintasopimuksen perusteella, edustajan asettaminen, velvollisuus pitää saatavilla tietoja, majoitusolot, tienvarsitarkastuksissa vaadittavat asiakirjat ja tietojen antaminen työsuojeluviranomaiselle tieliikenteen alihankinnassa)

Työsuojeluviranomainen

Työsuojeluviranomaisen valvontatoimintaa suorittavat tarkastajat, joiden toimintaa ohjaa laki työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta (44/2006, työsuojelun valvontalaki). Työsuojeluviranomainen tekee yritysvalvontaa, mutta valvontaote vaihtelee tarkastustyypeittäin. Osa valvonnasta toteutetaan niin sanottuna asiakirjavalvontana, jolloin työnantajaa pyydetään toimittamaan sekä ajoneuvojen että yrityksen kuljettajien ajopiirturitiedot. Asiakirjavalvonnalla pystytään sekä maantieteellisesti kattavasti että resurssitehokkaasti suorittamaan valvontaa kaiken kokoisiin yrityksiin eri puolilla Suomea. Ajo- ja lepoaikavalvonnassa käytetään OCTET-tietojärjestelmää rikkomusten erittelyyn ja graafiseen esitykseen.

Osa tarkastuksista toteutetaan työpaikkatarkastuksina. Tällöin valvontaa kohdistetaan myös muihin ammattikuljettajan työolosuhteita ja työsuhteita koskeviin kysymyksiin. Tällöin valvonnan kohteena ovat myös kuljettajien työajat ajoaikoja laajemmin.

Työsuojelun valvontalaki mahdollistaa aihealueen asioissa ainoastaan toimintaohjeiden antamisen (Työsuojelun valvontalaki 13 §) eikä aihealueen asioissa ole mahdollista käyttää hallintopakkoa tai uhkasakkoa. Työsuojeluviranomaisen on ilmoitettava havaitsemansa rangaistavaksi säädetty teko poliisille, jos havainnon tueksi on todennäköiset perusteet eikä teko ole vähäinen. (Työsuojelun valvontalaki 50 §). Työsuojeluviranomainen ilmoittaa tekemänsä havainnot Traficomille kuljetusyritysten riskiluokituksen arvioimiseksi.

Edellä kuvatun tieliikenteen sosiaalilainsäädännön valvonnan lisäksi työsuojeluvalvonnan kohteena ovat Suomeen työntekijöitä lähettävät työnantajat. Tällöin tarkastetaan työsuhteen vähimmäisehtoihin ja työnteko-oikeuteen liittyviä kysymyksiä. Lounais-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastuualue toimii lähetettyjen työntekijöiden yhteysviranomaisena ja IMI-tietojenvaihtojärjestelmän lähetettyjen työntekijöiden sekä maantieliikenteeseen liittyvien moduulien kansallisena koordinaattorina.

Poliisi

Poliisin tehtävänä on oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksen turvaaminen, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen sekä rikosten ennalta estäminen, paljastaminen, selvittäminen ja syyteharjintaan saattaminen. Poliisi toimii turvallisuuden ylläpitämiseksi yhteistyössä muiden viranomaisten sekä yhteisöjen ja asukkaiden kanssa ja huolehtii tehtäviinsä kuuluvasta kansainvälisestä yhteistyöstä (Poliisilaki 1§).

Poliisi valvoo muun muassa tieliikennelain noudattamista (Tieliikennelaki 181§), ajoneuvojen kuntoa ja liikennekelpoisuutta (Ajoneuvolaki 201§), suorittaa teknisiä tienvarsitarkastuksia (Ajoneuvolaki 169§) ja valvoo omalla tehtäväalueellaan liikennepalvelulain noudattamista tieliikenteessä (180§) myös tieliikenteen sosiaalilainsäädännön osalta (Laki liikenteen palveluista, luku 4)

Valtioneuvoston asetukseen tieliikenteen sosiaalilainsäädännön valvonnasta ja viranomaisten työnjaosta on kirjattu toimivaltaisten viranomaisten työnjako (3§) ja toimivaltuudet. Säännöksen mukaan poliisi valvoo tieliikenteen sosiaalilainsäädännön noudattamista tienvarsilla omalla tehtäväalueellaan.

Raskaan liikenteen valvonnalla poliisi pyrkii parantamaan liikenneturvallisuutta sekä torjumaan harmaata taloutta ja kuljetusrikollisuutta.

Raskaan liikenteen valvonta painottuu liikenneturvallisuuteen vaikuttaviin tekijöihin:

- ajoneuvon liikennekelpoisuus
- ajotapa, nopeus ja rattijuopumus
- ajo- ja lepoajat (väsymys)
- puutteellinen tai virheellinen kuormaus (kuorman varmistaminen)
- vaarallisten aineiden kuljetus

Liikenneturvallisuuden parantamisen lisäksi valvonnalla pyritään muun muassa

- ehkäisemään kuljetusrikollisuutta
- torjumaan ympäristöuhkia
- varmistamaan kilpailuedellytysten tasapuolinen toteutuminen
- varmistamaan lainmukaisten verojen maksu
- varmistamaan tieliikenteen sosiaalilainsäädännön toteutuminen
- valvomaan henkilöiden oikeutta oleskella ja työskennellä EU:n alueella.

Rajavartiolaitos

Rajavartiolaitoksen tehtävänä ja toiminnan tavoitteena on rajaturvallisuuden ylläpitäminen. Rajaturvallisuuden ylläpitämisellä tarkoitetaan rajavartiolain (578/2005) 2 §:n mukaisesti kotimaassa ja ulkomailla suoritettavia toimenpiteitä, joilla pyritään estämään valtakunnan rajan ja ulkorajan ylittämistä annettujen säännösten rikkominen ja rajat ylittävistä henkilöliikenteestä yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle aiheutuvat uhat, torjumaan rajat ylittävää rikollisuutta sekä varmistamaan rajanylityksen turvallisuus. Rajavartiolaitos suorittaa erikseen säädettyjä valvontatehtäviä sekä toimenpiteitä rikosten ennalta estämiseksi, paljastamiseksi, selvittämiseksi ja syyteharkintaan saattamiseksi yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa (rajavartiolaki 3 §).

Rajaturvallisuuden ylläpitämiseen ja rajavalvontaan liittyy olennaisesti ulkorajan ylittävän henkilöliikenteen rajatarkastukset rajanylityspaikoilla. Myös poliisi ja Tulli huolehtivat rajatarkastuksista tietyillä rajanylityspaikoilla, siten kuin rajanylityspaikoista sekä rajatarkastustehtävien jakamisesta niillä annetussa valtioneuvoston asetuksessa (VNA 901/2006) säädetään. Rajavartiolaitos sovittaa yhteen muiden rajavalvontaan henkilöliikenteessä osallistuvien viranomaisten toimintaa (rajavartiolaki 17 §).

Rajavartiolaitos toimii siellä, missä se on rajajärjestyksen tai rajaturvallisuuden ylläpitämiseksi, rajavalvonnan suorittamiseksi taikka Rajavartiolaitokselle säädettyjen sotilaallisen maanpuolustuksen tehtävien suorittamiseksi perusteltua, sekä merialueella ja Suomen talousvyöhykkeestä annetussa laissa (1058/2004) tarkoitettua talousvyöhykkeellä. Muualla Rajavartiolaitos toimii vain, jos se on tarpeen sen lakisääteisen tehtävän loppuun saattamiseksi, virka-avun antamiseksi taikka tuen antamiseksi toiselle suomalaiselle viranomaiselle (rajavartiolaki 4 §). Rajavartiolaitos valvoo kuljettajien ajokuntoisuutta ja ajoneuvojen liikennekelpoisuutta sekä tieliikennelain (267/1981) säännösten noudattamista rajanylityspaikalla (rajavartiolaki 20 §, ajoneuvolaki 201 §, tieliikennelaki 181 §).

Tieliikenteen sosiaalilainsäädännön valvonta ei ole Rajavartiolaitoksen ydintehtävä. Liikenteen palveluista annetun lain (320/2017) 180 §:n mukaisesti Rajavartiolaitos valvoo ko. lain noudattamista omalla tehtäväalueellaan. Tämä tarkoittaa, että Rajavartiolaitos ei suorita valvontaa erillään ydintehtävistään, vaan tarvittaessa niiden yhteydessä. Käytännössä Rajavartiolaitos osallistuu valvontaan rajanylityspaikoilla rajatarkastusten yhteydessä niin sanotun PTR-viranomaisyhteistyön ja muun viranomaisyhteistyön puitteissa siten kuin siitä sovitaan (valvontaiskut ja -tapahtumat). Itsestä valvontaa tehdään satunnaisesti rajanylityspaikalla. Tieliikenteen valvonnan johto- ja koordinaativastuu PTR-viranomaisten kesken on poliisilla. Tehtäväjako Tullin kanssa rajanylityspaikoilla on yleisellä tasolla niin, että Tulli vastaa tavaraliikenteen (raskas liikenne) ja Rajavartiolaitos henkilöliikenteen valvonnasta (linja-autot ml.).

Tulli

Tulli on Valtiovarainministeriön ohjauksessa oleva virasto. Tullin toimivaltuudet liikennevalvontaan perustuvat tieliikennelain 181 §:ään ja ajoneuvolain 201 § ja 169 §:ään. Liikennevalvonnassa Tullin valvoo ajoneuvojen kuormausta, kuntoa ja suorittaa tienvarsitarkastuksia. Laki liikenteenpalveluista 42 §:n ja 180 §:n mukaan Tulli valvoo tehtäväalueellaan tieliikenteen sosiaalilainsäädäntöä ja muita Tullin toimivaltaan kuuluvia kuljetusten valvontaan liittyviä tehtäviä mm. Kabotaasikuljetus-

ten laillisuutta. Valtioneuvoston asetuksella (276/2022) tieliikenteen sosiaalilainsäädännön valvonnasta ja viranomaisten työnjaosta 3 §:ssä sovitaan viranomaisten työnjaosta tieliikenteen sosiaalilainsäädännön valvonnassa.

Valtioneuvoston asetuksella (1061/2012) Tullin hallinnosta Tullin toimialueeksi määritellään koko Suomen valtakunnan alue. Viranomaisten yhteisen sopimuksen mukaan Tullin tehtäväalueeksi liikennevalvonnassa on sovittu pääasiassa rajat ylittävän liikenteen valvonta rajanylityspaikoilla ja satamissa. Euroopan Unionin ulkorajan rajanylityspaikoilla Tullilla on kiinteä miehitys. Sisärajoilla ja satamissa valvontaa suorittavat kohteellisesti Tullin liikkuvat valvontaryhmät. Tulli osallistuu valtakunnallisiin viranomaisten yhteisvalvontatapahtumiin ennakkosuunnitelmien mukaisesti koko valtakunnan alueella.

Tulli tekee itsenäisesti ajoneuvolain 7 luvun mukaisia teknisiä tienvarsitarkastuksia rajanylityspaikoilla ja satamissa maahan saapuvaan ja maasta lähtevään liikenteeseen. Näissä tarkastuksissa tarkistetaan ajopiirturi varusteena säännösten mukaiseksi. Tienvarsilla tehdyissä liikennepalvelulain 5 luvun mukaisissa tarkastuksissa valvotaan tieliikenteen sosiaalilainsäädännön noudattamista Valtioneuvoston asetuksen (276/2022) 5 §:n määrittelemässä laajuudessa. Tulli järjestää satamissa ja rajanylityspaikoilla valvontaviranomaisten yhteisvalvontatapahtumia ja osallistuu muiden valvontaviranomaisten järjestämiin valvontatapahtumiin asetuksen 4 §:n mukaisesti. Tulli tekee tieliikenteen sosiaalilainsäädännön valvontaa siinä laajuudessa kuin valvontaviranomaisten kesken sovitaan. Suorittamistaan tieliikenteen sosiaalilainsäädännön tarkastuksista Tulli raportoi muiden valvontaviranomaisten kanssa sovitulla tavalla.

Liikenne- ja viestintävirasto Traficom

Virasto vastaa toimivaltuutensa nojalla maantiekuljetusyritysten markkinoillepääsyn säädösten toimeenpanosta ja valvonnasta. Se toimii myös EU:n ajo- ja lepoaikasäädöksen 561/2006 sekä ajopiirturisäädöksen 165/2014 toimivaltaisena viranomaisena Liikenne- ja viestintäministeriön ohella. Käytännössä virasto myöntää liikenneluvat ja valvoo liikennelupien myöntämisen edellytysten täyttymistä, ylläpitää kansallista liikenneluparekisteriä, vastaa maantiekuljetusyritysten riskiluokitte- lusta sekä toimii kansallisena yhteyspisteenä ERU-riketiedonvaihdossa kansallisesti ja kansainvälisesti ja edustaa valtiota useissa yllämainittujen säädöskokonaisuuksien KV-asiantuntijaryhmissä ja osallistuu asiantuntijavuoropuheluun kansallisesti ja kansainvälisesti eri foorumeilla.

Seuraamusjärjestelmä

Tieliikenteen sosiaalilainsäädännön ja maantiekuljetuksiin liittyvän kansallisen ja kansainvälisen normiston tehosteeksi on kansallisesti säädetty moninaisia seuraamuksia. Rikosoikeudelliset seuraamukset noudattavat työ- ja liikenne rikoksille ja -rikkomuksille tyypillistä linjaa ja rangaistussäännökset on koottu toimintaa ohjaaviin lakeihin rikoslain sijaan. Keskeisimpinä rangaistussäännöksinä voidaan todeta liikennepalvelulain 32 lukuun sijoitetut rangaistussäännökset (267 ja 268 §). Rangaistussäännöksissä on huomioitu toiminnalle tyypillinen moninainen tekijäjoukko, jolloin rangaistavaan tekoon voi syöllistyä joko kuljettaja tai tämän työnantaja edustajineen. Esitutkinta ja siihen liittyvät rikosoikeudelliset menettelyt noudattavat kansallista pääsääntöä.

PTR-viranomaiset voivat käynnistää esitutkinnan itsenäisesti, mikäli valvonnan kohteen epäillään syöllistyneen rikokseen. Työsuojeluviranomaisen on työsuojelun valvontalain 50 §:n mukaisesti il-

moitettava esitutkintaviranomaiselle, jos on todennäköisiä perusteita epäillä, että on tehty työsuojeluviranomaisen valvottavana olevassa laissa rangaistavaksi säädetty teko. Ilmoitus voidaan kuitenkin jättää tekemättä, jos tekoa on pidettävä olosuhteet huomioon ottaen vähäisenä eikä yleinen etu vaadi ilmoituksen tekemistä. Strategian kontekstissa ilmoitusvelvollisuus koskee rikkomusnimikkeitä tieliikenteen sosiaalilainsäädännön rikkominen, työaika-rikkomus, työaika-suojelurikos, työturvallisuusrikos.

Tienvarsi- ja yritysvalvonnan valvontahavainnot toimitetaan liikennelupaviranomaiselle yrityksen hyvämaineisuuden ja riskiluokituksen määrittämiseksi. Lupaviranomainen voi EU:n liikenteenharjoittaja-asetuksessa säädettyin edellytyksin käynnistää luvan peruuttamiseen liittyvän prosessin, mikäli yrityksen tai sen kuljettajan on todettu rikkoneen EU:n liikenteenharjoittaja-asetuksessa tarkoitettuja normeja toistuvasti.

Työntekijöitä Suomeen lähettävä yritys voidaan määrätä maksamaan laiminlyöntimaksua, jos se laiminlyö velvollisuutensa tehdä ilmoituksen työntekijöiden lähettämisestä, pitää saatavilla lähettämisen aikana edellytetyt asiakirjat ja tietoja taikka antaa tietoja työsuojeluviranomaiselle.

Ahvenanmaa erityiskysymyksenä

Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 18 §:n 21 kohdan mukaan maakunnalla on lainsäädäntövalta tieliikennettä koskevissa asioissa. Säännöksen on katsottu käsittävän luvanvaraisen ammatiliikenteen harjoittamisen Ahvenanmaalla. Maakunnan hallitus myöntää näin ollen luvat tavar-, henkilö- ja taksiliikenteen harjoittamiseen Ahvenanmaalla, kun taas Ahvenanmaan valtionvirasto myöntää tavaraliikenteen ja henkilöliikenteen yhteisöluvut asetusten (EY) N:o 1072/2009 ja (EY) N:o 1073/2009 nojalla, koska kyseiset luvat ovat kansainvälisiä ja kuuluvat siten valtakunnan toimivaltaan. Ahvenanmaan maakunnan hallitus myöntää myös EU:n liikenteenharjoittajia koskevan asetuksen (EY) N:o 1071/2009 21 artiklan ensimmäisessä kohdassa tarkoitettut tutkintotodistukset ja muut ammatillista pätevyyttä osoittavat todistukset. Myös ajoneuvojen ja niiden omistajien, haltijoiden sekä ammattimaista tavarankuljettamista harjoittavien palveluntarjoajien rekisteröintiin liittyvät asiat on nähty kuuluvaksi Ahvenanmaan maakunnan toimivaltaan.

Ahvenanmaan itsehallintolain 27 §:n 21 kohdan mukaan valtakunnalla on lainsäädäntövalta työoikeutta koskevissa asioissa tietyin poikkeuksin. Sääntely kuuluu Ahvenanmaan lainsäädäntövaltaan niiltä osin kuin ajo- ja lepoaikoja sekä ajopiirtureita koskevat säännökset koskevat yrittäjäkuljettajia. Tältä osin yrittäjäkuljettajien ajo- ja lepoaikoja koskevia säännöksiä ei sovelleta Ahvenanmaan maakunnassa. Ahvenanmaan maakuntalain (2021:9) 1 §:ssä on poikkeuksia liikenteen palveluista annetun lain tiettyjen säännösten soveltamisesta Ahvenanmaalla, joiden mukaan Ahvenanmaalla ajavien yrittäjäkuljettajien ei tarvitse noudattaa ajo- ja lepoaikoja koskevia säännöksiä. Lisäksi ahvenanmaalaisten yrittäjäkuljettajien ajopiirturien käyttöä koskevasta poikkeuksesta säädetään ajoneuvojen rakennetta, varusteita, kuntoa, käyttöä ja kuormitusta koskevan maakunta-asetuksen (1993:104) 5 §:ssä.

Strategian päivittäminen

Strategia on tarkoitettu päivittyväksi ja sen sisältöä pyritään tarkastelemaan vuosittain. Ensimmäinen versio hyväksytään 21.8.2022 mennessä.

Osa strategiaan liitettävistä tai sen perusteella sovittavista viranomaisen valvontaa kuvaavista tiedoista on luokiteltu salaiseksi viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:n 1 momentin 5 ja 15 kohtien perusteella.

Allekirjoitukset

Turussa 18.8.2022

Työryhmän puheenjohtaja

Aki Eriksson

ⁱ Työpäivien määrä yhteensä = Työpäivien määrä kuljettajaa kohti tarkastelukauden aikana (220 pvä/v) * Asetuksen (EY) 561/2006 soveltamisalaan kuuluvien ajoneuvojen määrä yhteensä.